

ELENA ALINA OPREA

DREPTUL COMERȚULUI
INTERNATİONAL

Editura
Hamangiu
2023

CUPRINS

PARTEA I. COMERȚUL INTERNAȚIONAL LA INTERSECȚIA DINTRE LIBERTATE ȘI CONSTRÂNGERI NORMATIVE	1
Capitolul I. Definiția și elementele de specificitate ale dreptului comerțului internațional	3
<i>Secțiunea 1. Definiția dreptului comerțului internațional</i>	3
§1. Aspecte generale	3
§2. Expresia „activități economice”	4
§3. Internaționalitatea operațiunii	8
<i>Secțiunea a 2-a. Specificitatea dreptului comerțului internațional</i>	11
§1. Spațiu de creație normativă	11
§2. Conflictele de legi în spațiu	11
§3. Diversificarea izvoarelor specifice ale disciplinei	20
§4. Distincția față de alte discipline	20
Capitolul al II-lea. Izvoarele dreptului comerțului internațional	22
<i>Secțiunea 1. Surse statale și surse interstatale ale dreptului comerțului internațional</i>	22
§1. Dreptul statal	22
§2. Dreptul uniform	24
§3. Dreptul Uniunii Europene	29
3.1. Comerțul intra-european	30
3.2. Comerțul extra-european	32
3.2.1. Aspecte generale	32
3.2.2. Instrumentele Uniunii Europene în materie de politică comercială externă	34
3.2.3. Problema suprapunerii competențelor de legiferare	45
<i>Secțiunea a 2-a. Surse extrastatale ale dreptului comerțului internațional</i>	50
§1. Regulile a-naționale/transnaționale	50
1.1. Generalități	50
1.2. Principiile UNIDROIT referitoare la contractele de comerț internațional	52
1.3. Principiile dreptului european al contractelor	57
1.4. Incoterms	57
1.4.1. Grupa E	58
1.4.2. Grupa F	59
1.4.3. Grupa C	62
1.4.4. Grupa D	65
1.5. Rolul regulator al contractelor	66
1.6. Legile-model	67

1.7. Codurile de conduită/ghidurile de bune practici	68
§2. Dreptul spontan	69
2.1. Uzanțele comerciale	69
2.1.1. Definiție, trăsături, funcții	69
2.1.2. Condiții pentru admiterea existenței uzanțelor	72
2.1.3. Subclasificare, regim	76
2.1.4. Clauza de integralitate	78
2.1.5. Uzanțele convenționale (uzanțele părților/practicile statornicite)	80
2.2. Principiile generale de drept	85
2.3. <i>Lex mercatoria</i>	87
Capitolul al III-lea. Organizația Mondială a Comerțului și rolul său în reglementarea comerțului internațional	95
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale</i>	95
§1. Istoric	95
§2. Rundele de negocieri	95
§3. Misiune, structură și organizare	96
<i>Secțiunea a 2-a. Principii fundamentale care guvernează comerțul cu mărfuri între statele membre ale Organizației Mondiale a Comerțului</i>	98
§1. Principiul nediscriminării	98
§2. Interzicerea restricțiilor cantitative și protecția (exclusivă) prin taxe vamale	99
§3. Derogări și excepții de la principiile fundamentale	100
3.1. Derogări	100
3.2. Excepții	100
§4. Alte reguli referitoare la comerțul cu mărfuri	105
4.1. Evaluarea și inspectarea mărfurilor	105
4.2. Obstacolele la importul mărfurilor străine	105
<i>Secțiunea a 3-a. Principii referitoare la comerțul cu servicii între statele membre ale Organizației Mondiale a Comerțului</i>	106
<i>Secțiunea a 4-a. Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală</i>	110
<i>Secțiunea a 5-a. Rezolvarea diferendelor între statele membre în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului</i>	111
PARTEA A II-A. OPERATORII ÎN COMERȚUL INTERNAȚIONAL	117
Capitolul I. Statele – operatori în comerțul internațional	119
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale</i>	119
<i>Secțiunea a 2-a. Elemente de specificitate</i>	120
<i>Secțiunea a 3-a. Regimul imunității de jurisdicție și al imunității de executare</i>	122

Capitolul al II-lea. Alți operatori publici	138
<i>Secțiunea 1. Organizațiile interguvernamentale</i>	138
<i>Secțiunea a 2-a. Societățile transnaționale</i>	139
Capitolul al III-lea. Persoanele fizice – operatori de comerț internațional	141
<i>Secțiunea 1. Capacitatea juridică a operatorilor persoane fizice</i>	141
<i>Secțiunea a 2-a. Condiții pentru exercitarea activităților nesalariate de către străini pe teritoriul României</i>	145
Capitolul al IV-lea. Societățile în comerțul internațional	149
<i>Secțiunea 1. Naționalitatea societăților</i>	149
<i>Secțiunea a 2-a. Legea aplicabilă persoanelor juridice</i>	156
<i>Secțiunea a 3-a. Domeniul de aplicare al legii naționale a persoanei juridice</i>	160
<i>Secțiunea a 4-a. Transferul internațional de sediu social</i>	169
<i>Secțiunea a 5-a. Recunoașterea persoanelor juridice străine</i>	178
Capitolul al V-lea. Grupurile internaționale de societăți	184
<i>Secțiunea 1. Definiție și caracteristici</i>	184
§1. Definiție	184
§2. Caracteristici	186
<i>Secțiunea a 2-a. Tehnici generale pentru constituirea grupurilor internaționale de societăți</i>	189
§1. Implantarea directă în străinătate prin filiale	189
§2. Implantarea în străinătate prin structuri joint-venture	193
§3. Preluarea controlului unei societăți străine	197
§4. Stapling-ul	199
§5. Fuziunile transfrontaliere	200
<i>Secțiunea a 3-a. Tratatamentul internațional unitar al grupurilor de societăți în dreptul concurenței</i>	210
§1. Aplicabilitatea dreptului concurenței în privința grupurilor de societăți	211
§2. Controlul european al operațiunilor de concentrare economică. Regulamentul nr. 139/2004	211
<i>Secțiunea a 4-a. Forme posibile ale grupurilor internaționale de societăți</i>	213
§1. Trusturile	213
§2. Concernurile	214
§3. Holdingurile	214
§4. Structuri asociative europene	215
4.1. Grupul european de interes economic (GEIE)	216
4.2. Societatea europeană (<i>Societas Europaea</i> /SE)	219
Capitolul al VI-lea. Insolvența transfrontalieră	225
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale</i>	225
<i>Secțiunea a 2-a. Sfera de aplicare a Regulamentului 2015/848</i>	227

<i>Secțiunea a 3-a. Competența internațională a instanțelor</i>	236
§1. Procedura principală	237
§2. Procedura secundară	243
§3. Procedura teritorială	249
§4. Competența pentru acțiuni care decurg direct din procedura de insolvență și care sunt strâns legate de aceasta	250
<i>Secțiunea a 4-a. Legea aplicabilă procedurilor de insolvență</i>	256
§1. Principiul: aplicarea <i>lex concursus</i>	256
§2. Protecția titularilor de drepturi reale	261
§3. Compensația	267
§4. Clauza de rezervă a dreptului de proprietate	268
§5. Bunuri imobile	272
§6. Sisteme de plăți și piețe financiare	273
§7. Contracte de muncă	275
§8. Drepturi supuse înregistrării	278
§9. Brevete europene cu efect unitar și mărci comunitare (europene)	279
§10. Anularea actelor frauduloase	280
§11. Protecția terțului dobânditor	284
§12. Litigii în curs	285
<i>Secțiunea a 5-a. Recunoașterea procedurilor de insolvență</i>	288
<i>Secțiunea a 6-a. Reguli materiale referitoare la situația creditorilor</i>	299
§1. Informarea creditorilor	299
§2. Declararea creanțelor	302
§3. Egalitatea creditorilor și participarea la distribuiri	304
<i>Secțiunea a 7-a. Insolvența grupurilor de societăți</i>	305
PARTEA A III-A. CONTRACTELE INTERNAȚIONALE	313
Capitolul I. Aspecte privind perioada precontractuală	315
<i>Secțiunea 1. Obligațiile părților pe perioada negocierii</i>	315
<i>Secțiunea a 2-a. Instrumentele negocierii</i>	317
<i>Secțiunea a 3-a. Aspecte privind regimul juridic al scrisorilor de intenție</i>	318
§1. Scrisorile de intenție neobligatorii	318
§2. Scrisorile de intenție prin care se confirmă acorduri parțiale	320
§3. Scrisorile de intenție care creează contract	321
§4. Scrisorile de intenție – instrumente de structurare a negocierilor	322
<i>Secțiunea a 4-a. Culpa in contrahendo – legea aplicabilă</i>	322
§1. Interpretare autonomă pentru categoria <i>culpa in contrahendo</i>	324
§2. Elementele de legătură reținute pentru categoria <i>culpa in contrahendo</i>	333

Capitolul al II-lea. Contractele internaționale – legea aplicabilă.	338
Regulamentul Roma I	338
<i>Secțiunea 1. Aspecte generale</i>	338
<i>Secțiunea a 2-a. Domeniul material de aplicare al Regulamentului Roma I</i>	340
<i>Secțiunea a 3-a. Lex voluntatis în contractele internaționale</i>	346
<i>Secțiunea a 4-a. Determinarea legii aplicabile contractelor în absența alegerii de către părți</i>	352
§1. Reguli generale	353
1.1. Vânzarea de bunuri	353
1.2. Vânzarea de instrumente financiare în cadrul unui sistem multilateral	355
1.3. Contractele care au ca obiect drepturi reale imobiliare	358
1.4. Contractele care au ca obiect servicii	358
1.5. Contractele de franciză	359
1.6. Contractele de distribuție	361
§2. Reguli subsidiare	363
2.1. Legea de la reședința obișnuită a prestatorului caracteristic	363
2.2. Clauza de excepție	366
2.3. Regula reziduală	367
§3. Reguli speciale	368
3.1. Contractul de transport	368
3.1.1. Transportul de mărfuri	369
3.1.2. Transportul de pasageri	373
3.2. Contractul de asigurare	375
3.2.1. Aspecte generale	375
3.2.2. Contracte de asigurare care acoperă riscuri majore	377
3.2.3. Contracte de asigurare de riscuri de masă și de asigurare de viață	378
3.2.4. Asigurări obligatorii	380
<i>Secțiunea a 5-a. Domeniul legii contractului</i>	380
§1. Formarea contractului	381
§2. Efectele și executarea contractului	385
§3. Stingerea și transferul obligațiilor	391
§4. Validitatea formală a contractului	391
§5. Proba contractelor internaționale	394
<i>Secțiunea a 6-a. Limitele intervenției lex contractus</i>	394
§1. Legile de poliție	394
§2. Ordinea publică internațională	401
Capitolul al III-lea. Clauze specifice în contractele internaționale	403
<i>Secțiunea 1. Clauze contractuale generale</i>	403
<i>Secțiunea a 2-a. Clauze privitoare la preț și la modul de plată</i>	406

<i>Secțiunea a 3-a. Clauze de adaptare a contractului</i>	414
§1. Clauza ofertei concurente	414
§2. Clauza clientului celui mai favorizat	415
§3. Clauza de hardship	416
<i>Secțiunea a 4-a. Clauze de protecție în fața riscului concurențial</i>	425
§1. Clauza de confidențialitate	425
§2. Clauza de neconcurență	427
§3. Clauza de exclusivitate	435
§4. Pactul de preferință	438
<i>Secțiunea a 5-a. Clauze referitoare la executare/neexecutare</i>	439
§1. Clauza de decădere din termen sau clauza de exigibilitate imediată	439
§2. Clauza <i>solve et repete</i>	439
§3. Clauza <i>best efforts (best endeavours, meilleurs diligences)</i>	440
§4. Clauza penală	442
§5. Clauzele limitative sau exoneratoare de răspundere ori de garanție	445
§6. Clauza de forță majoră	450
<i>Secțiunea a 6-a. Clauze referitoare la încetarea contractului</i>	455
§1. Clauza de reziliere	456
§2. Pactul comisoriu	457
Capitolul al IV-lea. Vânzarea internațională	459
<i>Secțiunea 1. Domeniul de aplicare</i>	460
§1. Contracte de vânzare de mărfuri	460
§2. Aplicabilitatea teritorială	466
2.1. Aplicare directă potrivit art. 1.1(a) din Convenția de la Viena	466
2.2. Aplicare indirectă potrivit art. 1.1(b) din Convenția de la Viena	468
§3. Probleme excluse din sfera de aplicare materială a Convenției de la Viena. Reîntoarcerea la legea desemnată de regulile de conflict	470
§4. Caracterul supletiv al prevederilor Convenției de la Viena	472
§5. Interpretarea Convenției de la Viena	473
<i>Secțiunea a 2-a. Formarea contractului de vânzare internațională de mărfuri</i>	474
§1. Oferta de vânzare	474
§2. Acceptarea	477
§3. Forma și proba contractului	481
<i>Secțiunea a 3-a. Executarea contractului de vânzare internațională de mărfuri</i>	482
§1. Obligațiile vânzătorului	482
1.1. Obligația de transferare a proprietății	483
1.2. Obligația de livrare a mărfurilor	484
1.3. Obligația de garanție pentru conformitatea mărfurilor livrate	485

1.4. Obligația de garanție pentru defectele titlului _____	493
1.5. Obligația de garanție în cazul existenței unor drepturi de proprietate intelectuală sau industrială asupra bunurilor _____	495
§2. Remediile de care dispune cumpărătorul în caz de încălcare de către vânzător a obligațiilor sale _____	498
2.1. Aspecte generale _____	498
2.2. Executarea în natură _____	499
2.3. Livrarea de bunuri-substitut _____	500
2.4. Dreptul de a solicita reparația bunului _____	502
2.5. Reducerea prețului _____	505
2.6. Rezoluțiunea contractului _____	508
§3. Obligațiile cumpărătorului _____	512
3.1. Obligația de plată a prețului _____	512
3.2. Obligația de a prelua mărfurile livrate _____	518
§4. Remediile la dispoziția vânzătorului atunci când cumpărătorul nu își îndeplinește obligațiile _____	518
4.1. Despăgubiri _____	519
4.2. Dreptul de a solicita cumpărătorului executarea obligațiilor _____	519
4.3. Fixarea unui termen suplimentar pentru executare _____	520
4.4. Rezoluțiunea contractului _____	520
4.5. Remediul special. Efectuarea specificațiilor cu privire la marfă _____	521
§5. Dispoziții comune _____	522
5.1. Rezoluțiunea în cazul contractelor care prevăd livrări multiple _____	522
5.2. Suspendarea executării _____	523
5.3. Încetarea pentru o neexecutare anticipată/viitoare _____	523
5.4. Efectele rezoluțiunii contractului. Restituirile _____	524
§6. Transferul riscurilor cu privire la bunuri _____	528
6.1. Aspecte generale _____	528
6.2. Momentul transferului riscului _____	530
§7. Daunele-interese _____	537
7.1. Regula generală _____	537
7.2. Condiții pentru acordarea daunelor-interese _____	538
7.3. Calculul despăgubirilor _____	539
7.3.1. Calculul despăgubirilor atunci când contractul a fost rezoluționat și creditorul a încheiat o operațiune substitutivă _____	540
7.3.2. Calculul despăgubirilor atunci când contractul a fost rezoluționat și creditorul nu a încheiat o operațiune substitutivă _____	542
7.4. Minimizarea prejudiciului _____	544
7.5. Dobânzile _____	544
§8. Exonerarea de răspundere _____	546

Capitolul al V-lea. Garanțiile autonome. Scrisoarea de garanție bancară	552
<i>Secțiunea 1. Definiție și reglementare. Tipuri de scrisori de garanție</i>	552
<i>Secțiunea a 2-a. Caracteristicile scrisorii de garanție bancară</i>	556
§1. Garanție personală	556
§2. Caracter convențional	558
§3. Caracter autonom	559
§4. Caracter necondiționat	562
§5. Caracter irevocabil	564
§6. Caracter <i>intuitu personae</i>	564
<i>Secțiunea a 3-a. Efectele scrisorii de garanție bancară</i>	565
§1. Principiul plății imediate și directe. Emitentul este obligat să execute garanția la simpla cerere a beneficiarului	565
§2. Dreptul emitentului de a refuza plata	568
§3. Dreptul de regres al emitentului care a plătit împotriva ordonatorului scrisorii	570
§4. Dreptul de regres al ordonatorului împotriva beneficiarului	571
Capitolul al VI-lea. Contractul de factoring	572
<i>Secțiunea 1. Definiție și reglementare</i>	572
§1. Definiție	572
§2. Avantaje și limite	573
§3. Reglementare	574
<i>Secțiunea a 2-a. Caractere și tipuri</i>	577
<i>Secțiunea a 3-a. Regim juridic</i>	581
Capitolul al VII-lea. Creditul documentar	587
<i>Secțiunea 1. Definiție și reglementare</i>	587
§1. Definiție	587
§2. Avantaje și limite	590
§3. Reglementare	591
<i>Secțiunea a 2-a. Mecanism</i>	592
<i>Secțiunea a 3-a. Natură juridică și caracteristici generale</i>	594
§1. Caracter convențional (contract între ordonator/importator și banca emitentă)	594
§2. Caracter autonom/independent	594
§3. Caracter documentar	595
§4. Caracter irevocabil	596
<i>Secțiunea a 4-a. Obligațiile părților în derularea operațiunilor</i>	598
<i>Secțiunea a 5-a. Realizarea acreditivului</i>	600
<i>Secțiunea a 6-a. Tipuri de credite documentare</i>	603
PARTEA A IV-A. ARBITRAJUL INTERNAȚIONAL	605
Capitolul I. Aspecte generale	607
<i>Secțiunea 1. Definiție</i>	607
<i>Secțiunea a 2-a. Interesul pentru recursul la arbitraj</i>	608

<i>Secțiunea a 3-a. Cadrul reglementar</i> _____	609
<i>Secțiunea a 4-a. Tipologia arbitrajului</i> _____	612
Capitolul al II-lea. Convenția de arbitraj – regim juridic _____	616
<i>Secțiunea 1. Definiție și delimitări</i> _____	616
<i>Secțiunea a 2-a. Validitatea convenției de arbitraj</i> _____	617
§1. Capacitatea părților de a participa la arbitraj _____	618
§2. Arbitrabilitatea litigiilor _____	622
§3. Acceptarea de către părți _____	628
§4. Forma convenției de arbitraj _____	638
§5. Autonomia convenției de arbitraj față de contractul principal _____	642
§6. Efectele convenției de arbitraj _____	645
6.1. Efecte procedurale _____	646
6.1.1. Dreptul arbitrului de a statua asupra propriei competențe _____	646
6.1.2. Necompetența instanțelor statale cu privire la litigiu _____	651
6.2. Efecte obligaționale _____	656
§7. Transmiterea convenției de arbitraj _____	671
Capitolul al III-lea. Procedura arbitrală _____	678
<i>Secțiunea 1. Legea aplicabilă arbitrajului (procedurii arbitrale)</i> _____	678
<i>Secțiunea a 2-a. Începerea procedurii arbitrale</i> _____	680
<i>Secțiunea a 3-a. Derularea arbitrajului. Obligațiile arbitrilor</i> _____	686
<i>Secțiunea a 4-a. Legea aplicabilă fondului litigiului</i> _____	694
<i>Secțiunea a 5-a. Limite în calea libertății părților și a arbitrilor în ceea ce privește dreptul aplicabil fondului disputei</i> _____	700
Capitolul al IV-lea. Sentința arbitrală _____	703
<i>Secțiunea 1. Validitatea sentinței arbitrale</i> _____	703
<i>Secțiunea a 2-a. Anularea sentinței arbitrale</i> _____	707
<i>Secțiunea a 3-a. Recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine</i> _____	710
§1. Aspecte generale _____	710
§2. Procedura de recunoaștere și de executare _____	715
§3. Principiul recunoașterii _____	718
§4. Motivele de refuz de recunoaștere _____	718
4.1. Nevalabilitatea convenției de arbitraj _____	719
4.2. Nereguli referitoare la derularea procedurii arbitrale _____	720
4.3. Excesul de putere _____	722
4.4. Încălcarea regulilor procedurale aplicabile _____	723
4.5. Anularea sau suspendarea sentinței _____	724
4.6. Motive invocabile din oficiu _____	727
4.7. Alte aspecte privind motivele de refuz de recunoaștere _____	733
BIBLIOGRAFIE _____	735